

MUZEJSKI VJESNIK 7

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

**GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE
HRVATSKE**

(Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovec, Koprivnica, Križevci,
Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Vladimir Kalšan (glavni i odgovorni urednik), Ljubica Ramušćak,
Marina Šimek, Vlado Srimšček, Branimir Šimek (tehnički urednik)
Vladimira Pavić

Muzejski vjesnik izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje.
Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Časopis solidarno financi-
raju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

NAKLADNIK

Muzej Međimurja — Čakovec

ZA NAKLADNIKA

Vladimir Kalšan

TISAK

TIZ »Zrinski« Čakovec, naklada 800 komada

BROJ 7 — OŽUJAK 1984.

GOD. VII

Za sadržaj priloga odgovaraju autori

SADRŽAJ:

ZAVIČAJNE ZBIRKE

— Franjo Horvatić: Zavičajne muzejske zbirke i problemi kadrova	3
— Zorko Marković: O stanju muzejskih zavičajnih zbirki i problemima u vezi s njima	4
— Marijan Špoljar: Diskusija o muzejskim zbirkama	6
— Martin Matiščin: O osnivanju i djelovanju zavičajnog muzeja Virje	8

MUZEOLOŠKA PITANJA I PROBLEMATIKA

— Dragutin Feletar: Za optimalniju mrežu muzeja u sjeverozap. Hrvatskoj	13
— Ivanka Štager: Stalni postav »Tito Varaždinu — Varaždinu Titu« u Gradskom muzeju Varaždin — Odjelu Muzej narodne revolucije	19
— Dragutin Feletar: Kiparski atelier — radionica i učionica	22
— Jasna Tomičić: Obnova muzeja narodne revolucije	25
— Ljerka Šimunić: Suradnja Gradskog muzeja Varaždin i varaždinske industrije svile, konfekcije i kišobrana	27
— Jasna Tomičić: Stari grad	31
— Marijan Špoljar: U povodu izložbe »Tri situacije«	32
— Miroslav Klemm: O djelovanju galerije »Disk kočnice« u tvornici disk kočnica SOUR »Varteks« u Varaždinu	36
— Željko Tomičić: Međunarodni znanstveni simpozij ranosrednjevjekovne arheologije u Nitri	38

STRUČNI ČLANCI

— Božidar Gerić: Bilješke o rekognosciranju i iskapanjima arheoloških terena u bjelovarskom kraju 1983. godine	45
— Zoran Homen: Pokusno sondiranje na ranosrednjevjekovnoj nekropoli u Popovcu	49
— Zorko Marković: O nekim nejasnim pitanjima kronologije brončanog doba u sjevernoj Hrvatskoj	52
— Željko Tomičić: Sumarni osvrt na rezultate arheoloških istraživanja područja Međimurja u razdoblju od 1972 — 1982. (I)	56
— Marina Šimek: O važnom paleontološkom nalazu nedaleko Ludbrega	65
— Prilog: Metoda gipsanja in situ	72
— Željko Tomičić: Zaštitna arheološka istraživanja u Jurju u Trnju	81
— Željko Tomičić — Josip Vidović: Pokusna arheološka istraživanja naselja Goričan tijekom 1983. godine	84

— Josip Vidović — Željko Tomičić: Arheološka istraživanja u Goričanu 1983. godine	88
— Josip Vidović: Nastavak istraživanja perioda starijeg željeznog doba na lokalitetu Goričan '82	93
— Miroslav Klemm: Nekoliko planova Varaždina iz vlasništva Gradskog muzeja Varaždin	98
— Tomislav Đurić: Zaboravljena gotika Hrvatskog Zagorja — Sv. Jakov na Očuri	107
— Antun Stišćak: O jednom broju logoraša »Danice«	109
— Josip Fluksi: Dalmatinski narodni nakit u fundusu muzeja grada Koprivnice	113
— Josip Fluksi: Naprava za lov jazavaca	121
— Libuše Kašpar: Etnološka bibliografija novinskih članaka	122

VIJESTI

— Zorko Marković: Vrijedna knjiga o spomenicima kulture istočne Hrvatske	131
— Dragutin Feletar: Deveto izdanje Podravskog zbornika	133
— Dragutin Feletar: Monografija o Draganu Gažiju	131
— Dragutin Feletar: Dokumentirano kazivanje o NOB-u	135
— Tomislav Đurić: Prilozi za povijest varaždinskog bankarstva	136
— Vladimira Pavić: Deseti kongres Saveza Društava muzejskih radnika Jugoslavije	137
— Zorko Marković: Sastanak muzealaca Slavonije i sjeverozapadne Hrvatske	137
— Vladimira Pavić: Izbor zaštićene građe iz fundusa MMČ	138
— Željko Tomičić: Afrička lovačka zbirka dr Zdravka Pečara u Muzeju afričke umetnosti u Beogradu	139
— Antun Kozina: Akcije muzeja 1983. godine — Likovne i druge izložbe u Krapini	140
— Ljubica Duić-Jovanović: Osnovan književni klub	144

AKCIJE	147
------------------	-----

kampanji u potpunosti odgovaraju u obredima načinu ukopa ostalim istraženim grobovima ranijih godina. Što pak se tiče prvih pokušaja istraživanja nastambi etnika ovog perioda, nužno je zasad naglasiti razliku kvalitete keramičkih nalaza između grobnih priloga te keramike za svakodnevnu upotrebu, čime dobivamo čvršći uvid u duhovnu kulturu etnika ovog područja. Dodatna istraživanja na ovome terenu pružit će vjerojatno nove spoznaje ne samo za ovo područje već i za širu regiju.

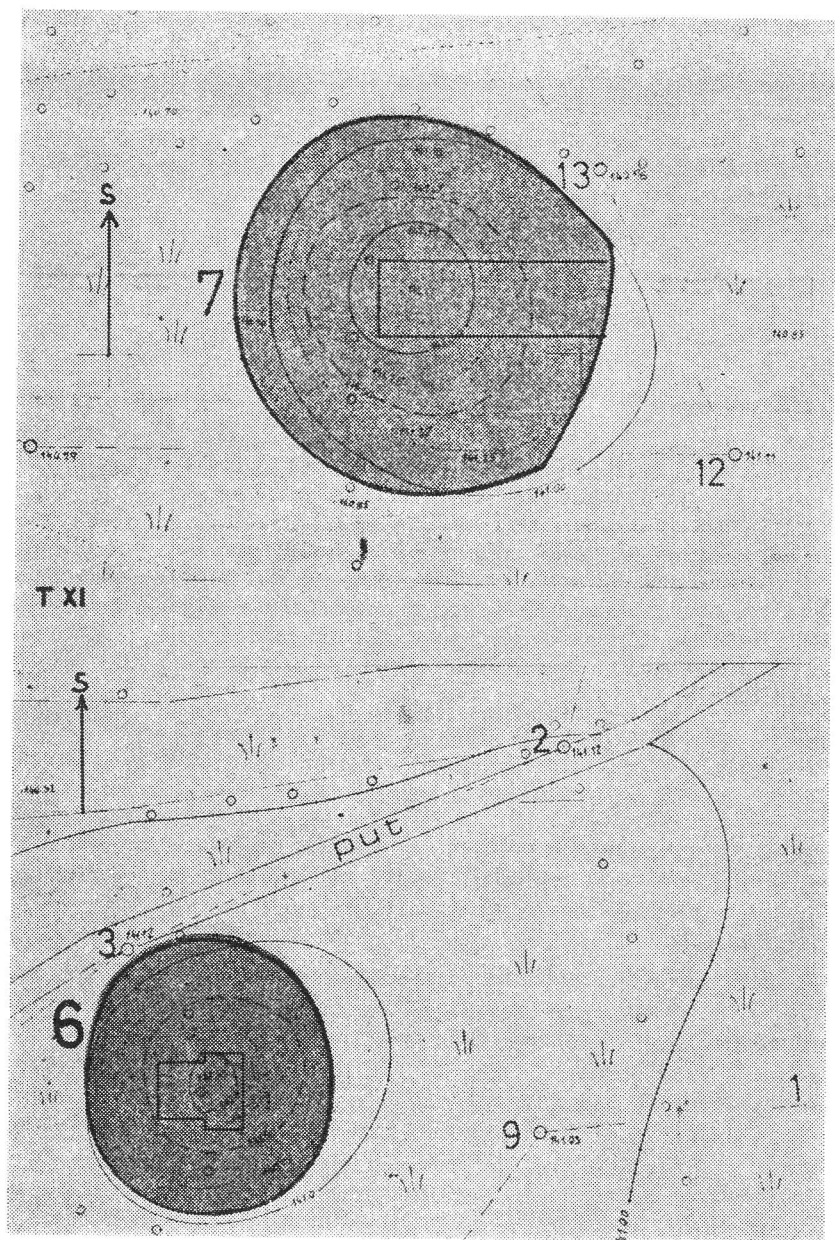
Josip Vidović, Muzej Međimurja Čakovec

NASTAVAK ISTRAŽIVANJA PERIODA STARIJEG ŽELJEZNOG DOBA NA LOKALITETU — GORIČAN '82.

Tokom mjeseca svibnja izvršene su predpripreme za početak arheoloških istraživanja na lokalitetu u Goričanu, pošto su osigurana sredstva u visini 70.000,00 din od strane OOUR-a »Dječja obuća VI-KO iz Goričana« pokrovitelja ovogodišnjih istraživanja, te prispjeća dozvole od strane Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Zagreba.

Istraživanja prethistorijskog lokaliteta u neposrednoj blizini sela Goričan započeta su 1974. godine i traju kontinuirano do 1980. godine sa manjim prekidima u kojem vremenskom intervalu je istraženo deset grobnih cjelina pod nadzorom dr Ksenije Vinski Gasparini, višeg naučnog suradnika Arheološkog muzeja iz Zagreba. Financijska sredstva u potpunosti osigurava Republički savjet za znanstveni rad, a istraživanja u suradnji prate i arheolozi Muzeja Međimurja.

Zbog objektivnih okolnosti istraženi materijal nije još naučno valoriziran i objavljen, iako bogati nalazi to zaslužuju, kako za samu regiju tako i za širu okolicu. Istraživanje grobnih humaka značajno je za proučavanje perioda starijeg željeznog doba, odnosno prethistorijskog razdoblja na našem tlu, vezanih za praćenje promjena nastalih nakon trako-kimerijskog prodora krajem 8. i početkom 7 st. prije naše ere. Na području Međimurja evidentirano je u ranijem periodu niz gusto lociranih grobova ovog perioda u neposrednoj blizini sela Goričan — Hodošan — Čehovec — Turčišće, čiji

Sl. 1

broj je danas znatno smanjen, odnosno gotovo potpuno nestao usred svakodnevne devastacije uzrokovane brzim razvojem urbanih cjelina, te intenzivne poljodjelske obrade zemljišta.

Dosada istraženi tumuli na lokalitetu kod Goričana kružnog su oblika promjera od 10—20 metara pa i više, visine koja ne prelazi 1,5 m pa do sasma uočljivih. Locirani su u neposrednoj blizini potoka Berek, ranijih godina seoske ispaše, a danas obrađene površine pod kulturom mjesnog poljoprivrednog dobra. Arheološki materijal otkriven u grobovima osobito keramički prilozi, najbliže paralele imaju u materijalu alpskog prostora, sa skupinama Gornje i Donje Stajerske, te pobliže vezan uz grupu Matrijanec — Klein Glein.

Ove godine tokom mjeseca lipnja istražene su dvije grobne cje-line, numerirane brojevima X i XII, locirane na parcelama privatnih posjednika Mati Franje iz Donjeg Kraljevca, Dravska 7, kat. čestica 881 i Židov Franje iz Hemuševca kč. br. 43, kat. čestica 882/883 toponim »Buci«. Geodetski snimak situacionog položaja postoji od ranijih godina, a ovdje donosimo samo tumule sa ucrtanim visinskim kotama, poradi veličine karte na slici I. sa ucrtanim položajem sonde nakon istraživanja.

Tumul XI istražen je sondom dužine gotovo 20 m i širine 8 m, od sjeveroistočne strane podnožja prema najvišoj koti nadmorske visine 142,21 m. Dubina sonde je 2 metra kod spališta. Dubina spališta je na 140 cm. sa postamentom za priloge. Grob je sadržavao nekoliko ukopa istresenih urni, a fragmente porazbacane keramike nailazimo već na 20 cm ispod nivoa tla. Keramički prilozi prepoznatljivi su kao velike žare crne boje sa buklima, zdjele, šalice, te posude sa metalnim aplikacijama, koje nedostaju. Od metalnih priloga pronađeni su ostaci sitne bronce, privjesci na fibulama te amorfnih oblici željeznih predmeta. Struganjem spališta uočeni su tragovi drvene konstrukcije lomače. Grob XII otvaramo na sjeveroistočnoj strani sondom A 8 x 4 m do drvoreda joha, budući da se i ovaj tumul nalazi na parcelama dvaju vlasnika, a sa jugozapadne strane je snižen za gotovo 1 metar. Sonda je istražena do dubine 2,20 m. Na dubini 1,60 lako se uočava sloj nekadašnje intaktne crnice debljine otprilike 20 cm, dok ne nailazimo na tragove spališta i keramičkih fragmenata. Sondu B otvaramo na suprotnoj strani u početku 3 x 3 m da bi kasnije bila proširena 6 x 5 m, gdje nailazimo na intaktan grob sa priložima i spalištem. Keramičke posude su fragmentirane, i donekle ispreturane korjenjem drveća. Radom na obradi ker. inventara groba ustanovljeno je da se radi o 22 posude kao prilog grobu nakon spaljivanja, te nekoliko fragmenata keramike koja je gorjela sa samim pokojnikom. Nekoliko rekonstruiranih posuda donosimo na tabli 1. Od metalnih priloga pronađena je čunjasta fibula vr-

T. I — Keramički prilozi groba 12 — Goričan '82

foto: Branimir Šimek

lo važna za dataciju groba, a ujedno je prvi nalaz fibule u svih 12 dosad istraženih grobova. Nađeni su i ostaci brončanog kotlića koji je u ovome slučaju bio urna pokojnika. Grob je zasigurno bio pojedinačan ukop. Tri velike crvene žare ukrašene grafitom kao i riton ukazuju na grob bogatijeg žitelja tog vremena.

Zaključna razmatranja

Oba groba istražena ove godine dala su niz podataka veoma važnih za zaključna razmatranja vezanih uz obred spaljivanja i stavljanja priloga kao poputbine. U grobu XI prvi put javljaju se tragovi greda od ostataka lomače, koji nisu izgorjeli već istrunuli. Lomača se postavlja na ravnome terenu, bez ukopa. Nasutost terena od toga vremena je 20 cm od današnjeg nivoa tla. Spališta u nekoliko slučajeva pokazuju orijentaciju istok zapad, a polaganje priloga je u tom slučaju uvijek sa zapadne strane. Da li se obred spaljivanja vrši u ranu zoru, tj. u iščekivanju izlaska sunca i vjere u magičnu moć ili kult sunca, teško je reći sa sigurnošću i vjerojatno da ova premissa nikad u potpunosti neće biti objašnjena, iako je kult sunca veoma rasprostranjen u gotovo svim vremenskim periodima i civilizacijama naroda od najranije prethistorije.

Nakon spaljivanja pokojnika, ostaci većih kostiju se brižno skupljaju, i stavljaju u urnu, dok kod groba VI koji je nađen u intaktnom stanju, kosti nisu položene u urnu već ostavljene na hrpi, a oko njih položene keramičke posude. Dakle ne postoji pravilo identičnog polaganja u urne, već prema nahodjenju, kao i sam izbor biranja posuda za urnu. Gotovo kod većine grobova nailazimo i na fragmente keramike koja je gorjela prilikom spaljivanja mrtvaca. Nakon polaganja priloga grob se zatrpava zemljom, promjera i visine koje danas ne možemo sa sigurnošću uvrđiti poradi razloga navedenih već ranije. Gotovo svi grobovi ovog perioda, locirani su u neposrednoj blizini potoka ili rijeka, te je zemlja za nasipavanje uzimana iz korita na što mi je pažnju skrenuo prof. Angelo Filipetto iz Caneva prilikom posjete istraženim tumulima, što je pokazala i analiza zemljišta istraženih grobova istog perioda u Venetskoj oblasti. Ovu tvrdnju potkrepljuje činjenica, da je nekolicina grobova iz Goričana imala kapu od sitne riječne valutice. Konačne rezultate dat će tek objava kompletnog materijala nalaza iz lokaliteta Goričan.